

ИСТИНА XVII, 1972.

Екуменски часопис *«Истина»*, који издају француски доминиканци, негује дијалог између римокатолика и православних, искрено се трудећи око споразумевања одвојене браће припрема пут за поновно сједињење. На овај начин часопис чини позитиван допринос уклањању неспоразума, попуштању затегнутости и приближавању гледишта, и то на основу заједничког истраживања Светог писма и проучавања Светих отаца.

XVII број из 1972 године овог часописа посвећен је полемици око *Филиокве*. Велико ангажовање аутора око латинског *Филиокве* ствара утисак да је ту у питању суштински елемент римокатоличког учења, да његово истицање значи по живот неопходну самопотврду Римске цркве, а да би, напротив, одбацивање овог учења значило распад и губитак самосвојности. Тиме као да је накнадно, донекле, оправдан став оних православних теолога, који кризу римокатолицизма своде на *Филиокве*, чија је последица *»христомонизам«*, а у вези с тим недостатак, одн. недовољност, теологије Светога Духа, што је опет имало тешке последице за еклисиологију и конкретно црквено обликовање западнога хришћанства. Према овоме, никако се латинском учењу о *Филиокве* не би могла порећи његова суштинска важност.

Изгледа ми да уредништво овога пута није имало посебно срећно перо у настојању да брани римокатоличко становиште. Прво, очигледна претпоставка да је на Западу постојао консенсус у погледу учења о *Филиокве* потпуно је неодржива. Друго, спомињање масакра Латина од стране Византинаца у Цариграду ствара негативно, психолошко прејудицирање, ако не за оправдање, а оно за разу-

мевање масакра Византинаца од стране крсташа. На страну то да ово нема везе са питањем истине, што једино има важности. Треће, по моме осећању било би објективније, да се изнесу аутентична забележена документа о дијалогу између Анселма фон Штавелберга и његових партнера уместо касније проширене римске прерађене верзије Анселмовог удела, којим би очигледно хтело да се покаже надмоћ западног става. Четврто, изгледа ми да је мало оправдано говорити о садржајном богатству латинских појмова о исхођењу у једној дискусији, која барата са крајње изоштrenom дијалектичком документацијом. Биће да се ту пре ради о извесном недостатку прецизности, многомислености, која допушта различита тумачења и управо стога је мање подесна за јасно пречишћавање спора. Најзад, уредничко упрезање у запрегу руског мислиоца Карсавина, који је пред смрт у концентрационом логору у Литванији од римокатоличког свештеника примио неке свете тајне, — што аутор жели да протумачи као безусловну потврду *Филиокве* и обраћање у католицизам, — сматрам психолошком препреком за помирљиву обраду овог питања у екуменском контексту.

Ово је зацело моје осећајно реаговање на извесну прикривену агресивност, извесну подсвесну непоштедност са стране римокатоличких учесника према православној осећајности, коју лако може да повреди, као што је човеку већ непријатан и ледени интелектуализам дискусије.

Препуштам компетентним православним теолозима да језгровито и објективно заузму став према постављеној теми.

монахиња Марија Циглер